

TYÖELÄKEKUNTOUTUS TYÖNTEKIJÄLLE JA YRITTÄJÄLLE

Ilmarinen voi tukea työeläkelain mukaisella ammatillisella kuntoutuksella työntekijää ja yrittäjää jatkamaan työelämässä sairaudesta huolimatta.

Ilmarinen voi tukea työntekijän ja yrittäjän työeläkekuntoutusta, jos

- hänellä on sairaus, joka johtaa lähitulevaisuudessa työkyvyttömyyteen
- työkyvyttömyyseläke voidaan estää tai siirtää kuntoutuksen avulla
- hänelle on kertynyt riittävästi työhistoriaa ja ansiotuloja
- hänellä on ammatti, vakiintuneisuus työelämään ja työeläkettä on karttunut kohtuullisesti
- hänellä ei ole oikeutta liikenne- tai tapaturmavakuutuslain mukaiseen kuntoutukseen.

Mitä tuetaan työeläkekuntoutuksena?

Työelämässä jatkamiseen tähtäviä kuntoutuksen toimenpiteitä ovat työpaikkakuntoutus (työkokeilu sekä työhönvalmennus), ammattiin johtava koulutus ja elinkeinotuki. Työeläkekuntoutukseen eivät sen sijaan kuulu lääkinnällinen kuntoutus, työkyvynarviointi tai kuntoutustutkimukset. Lähtökohtaisesti kartoitetaan työntekijän työhönpaluumahdollisuudet koulutusta ja/tai työkokeimusta hyödyntäviin tehtäviin.

Työeläkekuntoutuksen toimenpiteet:

- Työpaikkakuntoutuskeinot
 - Työkokeilu
 - Työhönvalmennus
- Ammatillinen koulutus
 - Oppisopimuskoulutus
 - Ammattitutkinto, ammatillinen perustutkinto, ammattikorkeakoulututkinto, täydennyskoulutus
- Tuki elinkeinotoiminnan aloittamiseen tai jatkamiseen

Jos työpaikkakuntoutuksen keinot eivät johda sopivassa työssä jatkamiseen, viimeisenä vaihtoehtona selvitetään mahdollisuus uudelleenkoulutukseen.

Työpaikkakuntoutus

Työkokeilu

Työkokeilun tavoitteena on joko entiseen työhön palaaminen tai uusiin työtehtäviin siirtyminen aikaisempaa koulutusta ja työhistoriaa hyödyntämällä. Työkokeilu kestää tavallisesti 1–3 kuukautta.

Työkokeilu omaan työhön palaamiseksi

Työkokeilun tavoitteena voi olla työhönpaluu pitkän sairausloman jälkeen. Tällöin työnkuvaa voidaan keventää työkokeilun ajaksi ja siihen voidaan yhdistää työaikajärjestelyjä, kuten esimerkiksi lyhennetty työaika työkokeilun alkuvaiheessa. Työkokeilun aikana voidaan tehdä myös muita työjärjestelyjä. Työkokeilun tavoitteena on kuntoutujan palaaminen kokopäivätyöhön.

Työkokeilu työnkuvan muuttamiseksi

Työkokeilun avulla kuntoutujaa voidaan tarvittaessa perehdyttää myös uusiin tai muokattuihin työtehtäviin. Tällöin tavoitteena on uusien työtehtävien omaksuminen ja niihin sijoittuminen työpaikalla. Työkokeilun avulla voidaan joissakin tilanteissa myös selvittää tietyn työtehtävän soveltuvuutta kuntoutujan terveydentilalle.

Työhönvalmennus

Työhönvalmennus tarkoittaa työkokeilua pidempiaikaista perehdyttämistä tiettyyn työtehtävään yksilöllisen ohjelman avulla. Valmennuksen avulla hankitaan tarvittavia ammatillisia taitoja työssä oppimalla. Käytännön harjoittelun ohella

työhönvalmennukseen voi liittyä työpaikan ulkopuolisia kursseja tai muuta teoriaopetusta. Työhönvalmennuksen kesto sovitaan yksilöllisesti. Tavallisesti työhönvalmennus kestää 6–18 kuukautta.

Ammatillinen koulutus

Jos työpaikkakuntoutuksen keinot eivät johda terveydentilan kannalta sopivassa työssä jatkamiseen, voidaan harkita uudelleenkoulutusta. Ilmarinen voi tukea ammattiin johtavaa koulutusta, joka voi olla oppisopimuskoulutus tai ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen. Koulutus voi olla myös täydennyskoulutusta. Opiskelemaan haetaan normaalien hakukäytäntöjen mukaisesti. Ilmarinen ei osta kuntoutujalle koulutuspaikkaa.

Koulutussuunnitelman toteuttamiskelpoisuus ja tarkoituksenmukaisuus terveydentilan kannalta arvioidaan Ilmarisessa aina yksilöllisesti. Ensisijaisena tarkoituksena on löytää terveydentilan kannalta sopiva työ ja torjua tällä tavoin työkyvyttömyyseläkkeen uhkaa, ei koulutustason nostaminen tai pelkästään työllistymisen tukeminen. Ilmarinen tukee vain yhtä ammattiin johtavaa koulutusta.

Elinkeinotuki

Ilmarinen voi myöntää elinkeinotukea kuntoutujan yritystoiminnan aloittamiseen tai jatkamiseen, jos yrityksen toimintaedellytykset ovat hyvät. Tämän selvittämiseksi hakemukseen tarvitaan esimerkiksi ELY-keskuksen lausunto, jossa selvitetään myös hakijan edellytykset toimia yrittäjänä. Harkinnan mukaan tukena voidaan myöntää avustusta tai lainaa vakuuksia vastaan.

Toimeentulo kuntoutuksen aikana

Työeläkekuntoutuksen toimenpiteiden ajalta maksetaan kuntoutusrahaa, jonka suuruus on työkyvyttömyyseläkkeen määrä 33 prosentilla korotettuna. Lisäksi korvataan kuntoutuksesta aiheutuvia välttämättömiä opiskelu- ja matkakustannuksia Työeläkevakuuttajat TELA ry:n suositusten mukaisesti. Jos kuntoutuja jatkaa kuntoutusohjelman (esimerkiksi opiskelun) rinnalla osittain työssä tai yrittäjänä, kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana.

Jos kuntoutujalle maksetaan kuntoutustukea

ja hän aloittaa ammatillisen kuntoutuksen, kuntoutustukeen maksetaan tältä ajalta 33 prosentin kuntoutuskorotus.

Jos työpaikkakuntoutus on palkallinen, työnantaja maksaa täyttä kuukausipalkkaa ja Ilmarinen maksaa kuntoutusetuuden tältä ajalta työnantajalle. Palkan määrästä huolimatta Ilmarisen maksama etuus on aina enintään kuntoutusrahan suuruinen. Jos kuntoutusetuus on suurempi kuin palkka, maksetaan ylite kuntoutujalle itselleen. Kuntoutujalle kertyy palkanmaksun myötä myös vuosilomaa. Osakuntoutusrahaa ei makseta työnantajalle.

Kuinka haet kuntoutusta?

Työeläkekuntoutuksen hakeminen

- Kuntoutushakemus K-lomake
- B-lääkärinlausunto
- Työnantajan kuvaus kuntoutushakemuksen liitteeksi -lomake (TAK2-lomake)
- Yrittäjältä Yrittäjän selvitys kuntoutusasiaan -lomake

Lomakkeet löytyvät Ilmarisen nettisivuilta www.ilmari.fi/kuntoutus

Hakemus kaikkine liitteineen toimitetaan Ilmariseen.

Jos työterveyslääkäri arvioi työkyvyttömyyseläkkeen uhkaa olevan, työntekijän kannattaa ensisijaisesti aloittaa keskustelu oman työnantajan ja työterveyshuollon kanssa tarvittavista toimenpiteistä, esimerkiksi työhönpaluusta pitkän sairasloman jälkeen tai työtehtävien vaihtomahdollisuuksista. Jos työhönpaluu omalle työpaikalle ei ole mahdollista, siellä ei ole tarjolla terveydentilan kannalta sopivia työtehtäviä tai työsuhte on päättynyt, kannattaa lähteä kartoittamaan muita vaihtoehtoja. Ohjeita ja vinkkejä kuntoutussuunnitelman laatimiseen löytyy esimerkiksi Ilmarisen verkkosivuilta.

Työntekijä tai yrittäjä voi hakea työeläkekuntoutusta henkilökohtaisesti allekirjoitetulla K-hakemuslomakkeella. Lomakkeen voi tulostaa Ilmarisen verkkosivuilta osoitteessa www.ilmari.fi/kuntoutus.

Hakemuksen liitteeksi tarvitaan ajankohdainen B-lääkärinlausunto, jonka hakija hankkii työterveyslääkäriltään tai omalla kustannuksellaan hoitavalta lääkäriltään. Lisäksi tarvitaan työnantajan kuvaus hakijan työstä ja työjärjeste-

lymahdollisuuksista. Selvitys on tärkeä, koska työnantajan mahdollisuudet tarjota hakijalle tämän terveydentilan kannalta sopivaa työtä on aina selvitettävä ensin. Yrittäjä puolestaan toimittaa selvityksen yrittäjätoiminnastaan. Kuntoutushakemuksen käsittely sujuvoituu, kun kaikki tarvittavat asiakaspaperit toimitetaan samanaikaisesti Ilmariseen.

Myös työkyvyttömyyseläkettä- tai määräaikaista kuntoutustukihakemusta ratkaistaessa selvitetään hakijan kuntoutusmahdollisuudet. Jos kuntoutustarve todetaan, Ilmarinen voi ohjata eläkkeenhakijaa hakemaan työeläkekuntoutusta työhön palaamisen tukemiseksi. Kuntoutustukea saava henkilö voi hakea työeläkekuntoutusta K-lomaketta suppeammalla KT-lomakkeella.

Miten hakemus ratkaistaan?

Ilmarisen kuntoutusasiiantuntijat tutkivat, täytyvätkö työeläkekuntoutuksen edellytykset. Jos ne täyttyvät, Ilmarinen antaa hakijalle ennakkopäätöksen oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen ja ennakkolaskelman kuntoutusrahan määrästä. Ennakkopäätös on voimassa noin 10 kuukautta. Päätöksen voimassaoloaikana tulee toimittaa hyväksyttävä kuntoutussuunnitelma.

Jos työeläkekuntoutuksen edellytykset eivät täyty, Ilmarinen antaa hylkäävän päätöksen. Päätöksessä kerrotaan perustelut ja ohjataan hakija tarvittaessa muiden kuntoutusjärjestelmien piiriin. Päätökseen voi hakea muutosta.

Esimerkki työkokeilusta

Antti on 42-vuotias rautakaupan myyjä, joka oli seitsemän kuukauden ajan sairauslomalla tuki- ja liikuntaelinvaikeuksien vuoksi. Toipumisen edistyttyä Antti haki työeläkekuntoutusta saadakseen tukea työhönpaluuseen, koska ei kokenut heti pystyvänsä antamaan täyttä työpanosta kokopäiväisessä työssä.

Antti sai myönteisen päätöksen oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen ja Ilmarinen lupasi tukea hänen työhönpaluutaan kolmen kuukauden ajan. Työnantaja selvitti yhdessä Antin ja työterveyshuollon kanssa sopivat ja osittain kevennetyt työtehtävät työkokeilun ajaksi. Työtunteja lisättiin asteittain työkokeilun aikana ja Antti selvisi kevennetystä työkokeilusta hyvin. Työkokeilun jälkeen hän jatkoi työssään kokopäiväisenä.

Esimerkki ammatinvaihdosta

Jukka on 48-vuotias lasityöntekijä, jonka käsi- ja rannevaivat haittasivat raskaassa, runsaasti nostamista sisältävässä ja tapaturma-alttiissa työssä. Vaivoja ei useillakaan leikkauksilla saatu korjattua, joten Jukka haki työeläkekuntoutusta Ilmariselta. Myönteisen ennakkopäätöksen saatuaan hän otti yhteyttä paikkakuntansa oppisopimuskeskukseen, koska pitkä teoreettinen uudelleen koulutus ei häntä kiinnostanut.

Jukalla oli pohjakoulutuksena peruskoulu ja hän oli työskennellyt lasityöntekijänä lähes koko työikänsä. Vaihtoehtoja mietittyään Jukka kiinnostui virastomestarin työstä ja löysi kotipaikkakunnaltaan työnantajan, joka oli halukas ottamaan hänet oppisopimussuhteeseen. Jukka esitti suunnitelman Ilmariselle. Ilmarinen hyväksyi Jukan suunnitelman kahden vuoden pituisesta virastovahtimestarin oppisopimuskoulutuksesta. Oppisopimukset tehtiin, oppisopimuskeskus järjesti tarvittavan teoriakoulutuksen ja Ilmarinen maksoi työnantajalle kuntoutusrahan oppisopimusajalta. Jukka sai koulutuksen ajalta palkkaa ja valmistuttuaan jatkoi työskentelyä virastomestarina oppisopimuskoulutuspaikassaan.

Lisätietoja

Lisätietoja työeläkekuntoutuksesta, neuvoja hakemiseen sekä tarvittavia lomakkeita saa Ilmarisen verkkosivuilta. Pyydettyäessä Ilmarinen voi ennen hakemuksen vireilletuloa laskea arvion kuntoutusrahan määrästä. Ilmarisessa neuvotaan ja ohjataan hakijaa sekä työnantajan ja työterveyshuollon edustajia kuntoutussuunnittelun eri vaiheissa. Jos työntekijä tai yrittäjä kaipaa tietoa työn etsinnässä ja koulutusvaihtoehtojen selvittelyssä, kannattaa hyödyntää paikallisen työvoimatoimiston yleisiä ja ilmaisia ammatti- ja koulutustietopalveluja.

- www.ilmarinen.fi/kuntoutus
- asiakaspalvelu, p. 010 195 000

Lisätietoja saat myös osoitteista:

- www.mol.fi
- www.oppisopimus.net
- oppisopimuskeskukset ja -toimistot
- www.opintoluotsi.fi, www.koulutusnetti.fi
- www.edu.fi

